

Dacă n-ar fi fost cartea lui Ionel Teodoreanu...

N-aș putea spune ce anume m-a determinat să mă întorc în acel sat. Mai fusesem acolo încă de două ori, cu 16 și cu 7 ani în urmă. Prima dată, vara, prin august, la al doilea drum, toamna. Mai făcusem și alte încercări, dar toate celelalte, inexplicabil aproape, eșuaseră: o pană de mașină, indicații eronate date de trecători, podul de peste Jijia, ce leagă satul Grădinari de Medeleni, stricat...

Peripețiile n-au lipsit nici acum. Pornisem cu gândul să merg de la Iași către vama Sculeni, de unde, făcând la dreapta pe lângă Prut, spre sud, ar fi rămas doi sau trei kilometri până la Medeleni... Fiind încă în Iași, n-am respectat indicatoarele rutiere și am ieșit din oraș către Movileni, așadar către nord, pe unde nu mai fusesem niciodată. Ca să descopăr, mergând spre Horlești, la nici doi pași de dulcele târg, la trecerea din iarnă spre primăvară, întreagă atmosfera Iașilor de odinioară... Era ca și cum m-aș fi întors în timp la casa bunicilor și, urcându-mă în pod, aș fi descoperit acolo cuferele cu jucării din copilărie... M-am trezit la realitate abia când am ajuns la Punctul de trecere frontieră de la Sculeni. La câțiva metri de vamă, întreb un bărbat, îmbrăcat cu o pufoaică de culoarea pământului:

- Pe unde să o luăm ca să ajungem la Medeleni?

- Nu știu, îmi răspunde, cercetându-mă cu doi ochi, albaștri, unul dintre ei abia zărindu-se printre pleoapele strânse, ca și cum ar fi fost fixat către cătarea unei puști

Se ajunge greu la Medeleni. Locul, evocat de Ionel Teodoreanu în pagini de un copleșitor lirism, există și astăzi. A mai rămas și numele așezării. A mai rămas și biserica veche, adăpostind câteva icoane, spre care se vor fi ridicat și privirile viitorului prozator, ce avea pe atunci abia 14 ani. Romanul La Medeleni, publicat între 1925 și 1927, își va trage seva din peripețiile trăite în vara anului 1911 – iată, tocmai se face veacul - la conacul unor prieteni, aflat între albia Jijiei și a Prutului.

invizibile. Eu aștept un localnic să mă treacă frontiera...

- Ați greșit drumul, iese grăbită, dintr-o dugheană, o duduie, căreia îi zvâcneau mușchii pe sub taiorul subțire... Trebuie

sî vă întoarșiți înapoi spre Iaș, și di-acolu si merjiți spri Valea Lungi, Aroneanu...

- De ce să ne întoarcem? De aici sunt cel mult trei kilometri până la Medeleni...

- Păi, dacă știți, di și mai întrebați?!...

I-am mulțumit pentru lămurire și mi-am adus aminte de procedeul găinilor care vor să iasă din ogradă... Merg pe lângă gard, și la fiecare despărțitură dintre șipci, încercă să treacă... Pe primul drum către dreapta, drum de căruțe, ne-am înfundat... Cineva răsturnase de-a lungul lui spărturi din clădiri dărămate: fier-beton, piatră, cărămizi... Ceva mai departe, trăsese ră cu plugul niște brazde adânci, aparent fără nici un rost... Am descoperit în schimb clădirea unui fost spital, transformat prin 2004 în unitate socială, și ea dezafectată apoi.... O construcție superbă, parcă de conac de pe timpuri, acum în paragină, mi-a amintit dintr-o dată de vremurile când la Medeleni un alt conac se umplea în toiu de verii de larma glasurilor de copii, de mirosul florilor de sânziene și al plăcintelor poale-n brâu...

Ne-am întors și după câteva zeci de metri am intrat pe următorul drum, ajungând repede la un pod peste Jijia. O femeie robustă, parcă prea bronzată pentru mijlocul lunii martie, ce mâna un cal, înhamat la o căruță, ne-a sfătuit să mergem pe drumul de pe dig, pe stânga râului, până la un alt pod, de unde vom vedea, către est, Medelenii...

Dau să plec și mă întorc, fulgerat de o întrebare:

R | De-a lungul și de-a latul

- Cum îl cheamă pe cal?
- „Hii, Dănuț!”, zice femeia, smucind hățurile...

Rămăsesem ca trăznit, în mijlocul drumului, făcându-mi cruce...

Rugându-l pe șofer să fie atent, să nu rămânem înămoliti pe drumuri de căruțe, am pornit pe urmele șleurilor lăsate de roți, când pe dig, când pe lângă el, ca să ocolim barierele ce blocau din loc în loc trecerea. Dar lângă celălalt pod, ne-a oprit un echipaj al Poliției de frontieră.

- Ați făcut fotografii!...
- Da! Să arătăm nepoților cum arată Medelenii la ieșirea din iarnă...

În fața noastră, venind dinspre Grădinari,

un drum de căruțe se pierdea dincolo de pod, spre stânga într-un pâlț de arbori desfrunziți, printre care se puteau zări câteva case: satul Medeleni. Interlocutorii, doi la număr, tocmai opriseră un ATV de-a latul digului, făcuseră ochii mari. Priveau lung către mine și aparatul de fotografiat atârnat de gât, apoi unul către celălalt, și iar către mine...

- Ne puteți arăta și o legitimație?!

În sfârșit, am ajuns și pe ulița Medelenilor. Mă simțeam sleit precum pământul în zorii primăverii după o iarnă în care nu a nins și ultimele resurse de apă de la suprafața solului s-au evaporat spre găurile de ozon din înaltul cerului. Între așteptările mele și ceea ce vedeam era o diferență uriașă. Mi-l închipuiam pe Dănuț, eroul cărții lui Ionel Teodoreanu, încercând să înalțe un zmeu când nu era nici adiere de vânt ori alergând fără de griji pe câmpurile înverzite și prin parcul din jurul conacului...

- Nene Boz, nene Booz!...

- Ce-i?

- E un străin la conac. Are un aparat de filmat... A venit cu un taximetru, are număr de București...

De la o casă, un copil, poate de vârsta personajului principal al romanului, strigă la un vecin. Cel strigat, Zaharia Boz - voi afla curând că are 82 de ani - ieșise în verandă, căutând către noi. Va ieși și nevasta lui, Tinca, făcându-și de lucru la fântâna aflată la marginea uliței. Înfațișările celor doi mi-au alungat din minte plăsmuirile despre

paradisul de altă dată. Căutam în jur, doar, doar mă voi putea agăța de ceva. Dar nici măcar ciori nu vedeam. Fostul conac, văduvit de anexe și de pridvor și de prispă, cu ferestrele sparte, înconjurat de rămășițele unui parc din care sătenii de astăzi au tăiat arbori seculari, unii exotici, ca să-i pună pe foc... arăta jalnic. O biserică nouă, urâtă, ridicată pe locul unde fuseseră beciurile de altădată, era închisă... Cei câțiva localnici, în mare parte bătrâni, trag tot la bisericuța veche, pe care o găsisem și în celelalte călătorii, am găsit-o și acum, mai, mai să se prăbușească... E încropită din te miri ce, nu respectă nici o regulă de construcție, dar în simplitatea și sărăcia ei e atât de frumoasă și adună în ea - abia sugerate - taine ale lumii de altădată... Cimitirul - câteva morminte și cruci strânse în jurul ei - îi seamănă. Am pozat cruci, unele păstrând încă, încrustate în lemnul pe cale de a putrezi, nume ale trăitorilor de acum o sută de ani. Pe altele nu mai rămăseseră nici măcar nume. Măcinate de timp, nu mai poți ști unde a fost o adâncitură și unde a crăpat lemnul. Am pozat case părăsite, șapte sau opt doar pe o singură uliță...

N-am mai mers până pe malul Prutului, aflat la nici 20 de metri de gardul prăbușit, ce înconjoară cimitirul și bisericuța veche... Ne preveniseră cei doi polițiști; era riscant: avuseseră peste noapte ceva schimburi de focuri cu traficanți de droguri!...

Am încercat să-i dau cinci lei bătrânului Boz, care păstra cheia de la biserică și a venit cu noi să ne deschidă. M-a refuzat. „Și sî fac cu ii?!” Până în Grădinari, șel mai aproape sat, îs câțiva kilometri... Nu diparti di fostu' conac, i un privatizat. Da' nu aduși dicât beri, votci și rom... Și sucuri, cu chimicali!... Șeilalt, mai în puteri, cumpări din Grădinari sau din Golăești, undi-i șentru'..."

Era îmbrăcat în zdrențe, îi ieșeau degetele de la picioare prin încălțările rupte... Cât am făcut eu fotografii, a strâns de printre morminte câțiva toporași, ca să mi-i dă-

ruiască. Pe urmă, și-a adus aminte că sunt din București, și se vor ofili. „Și sî vă dau?! N-aș vre sî plecaț di la Medeleni fără nishi o amintiri!...” Apoi s-a luminat, dintr-o dată și, bucuros ca un copil, mi-a arătat, lângă o cruce veche, o piatră - poate dintr-o altă cruce - pe care se mai vedeau adânciturile unui an de demult: 1503! „Cu un an înainti sî moari Ștefan șel Mare!...”, mi-a spus el. Ochi scufundați în orbite, în care pâlpăiau cald două luminițe parcă dintr-o altă lume.

Școală în Medeleni nu mai este, numărul de copii nu mai e suficient ca să fie plătit un învățător. Merg pe jos, când e vreme bună, până la Grădinari... Cică ar fi și un microbuz care să-i ducă, dar nu l-a văzut nimeni... Și drumul peste Jijia, ce separă satul Medeleni de restul comunei, e așa de rău când plouă, încât nu se poate intra decât cu o mașină de teren sau cu un ATV...

- Ce e acela un ATV?

„Așa, șeva ca un tractor, numai cî i mai nic și merji mai răpidi... Au șei de la frontieră!” mă va lămuri un copil, cam de vârsta pe care o va fi avut și Ionel Teodoreanu în vremea când se pârguiau în sufletul lui întâmplările fabuloase din anotimpul Medelenilor.

În ciuda paraginii și uitării în care se află scufundat, m-am desprins cu greu de acel târâm, aflat acum la margine de țară. Mă încercau sentimente contradictorii, mă vedeam precum eroul basmului **Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte**. Cuprins de dorul rădăcinilor, asemenea aceluși Făt-frumos, părăsisem lumea, chipurile civilizată, a orașului, pentru a mă întoarce în locul unde mă născusem și unde aveam să găsesc doar ruine și câteva cruci - un cimitir bătrân la subsuoara Prutului.

(...) Dacă n-ar fi fost cărțile lui Ionel Teodoreanu, care mi-au încălzit vacanțele de adolescent, n-aș fi călcat niciodată la Medeleni...

■ Iftimie NESFĂNTU